

V Praze 19. 5. 2016
Čj. OVA: 467/16

Stanovisko
k
návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 117/1995 Sb., o státní
sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

I. Úvod:

Cílem návrhu zákona je zlepšit podmínky pro sladění pracovního a rodinného života formou zavedení flexibilnějšího rozhodování rodičů o tom, v jaké výši a po jakou dobu budou čerpat rodičovský příspěvek ze systému státní sociální podpory a rovněž formou uvolnění podmínek pro umístování dětí do předškolních zařízení v době pobírání rodičovského příspěvku. Úpravy vychází z doporučení Odborné komise pro rodinnou politiku.

Prvním z navrhovaných opatření je zrušení současného omezení horní hranice výše rodičovského příspěvku ve výši 11 500 Kč za kalendářní měsíc tak, že celá částka rodičovského příspěvku (220 000 Kč) bude moci být rodiči s nejvyššími příjmy vyčerpána již za 6 měsíců. Druhé opatření se dotýká osob, které v současnosti z důvodu, kdy jim nelze vyměřit peněžitou pomoc v mateřství, čerpají rodičovský příspěvek v pevných částkách bez možnosti volby až do čtyř let věku dítěte. Jedná se především o studenty, osoby samostatně výdělečně činné, které si nehradí nemocenské pojištění a také osoby ekonomicky neaktivní, tedy nezaměstnané. Tyto osoby by si mohly nově volit čerpání rodičovského příspěvku až do výše 7600 Kč a zkrátit si tak dobu čerpání rodičovského příspěvku nejvíce na tři roky.

Mezi další navrhovaná opatření patří:

- úplné zrušení podmínky sledování docházky dítěte do předškolních zařízení.
- zrušení možnosti čerpání rodičovského příspěvku osobám v evidenci z titulu péče o dítě svěřené do pěstounské péče na přechodnou dobu.
- vypuštění podmínky souhlasu druhého rodiče se zpracováním osobních údajů.
- speciální úpravu rodičovského příspěvku v případě dítěte svěřeného do střídavé péče rodičů.
- vypuštění ustanovení § 54a obsahujícího úpravu důsledků neplnění povinné školní docházky dítěte.

Lze konstatovat, že při zpracování RIA předkladatel vycházel ze základních dostupných historických dat o čerpání rodičovského příspěvku, na jejichž základě byla RIA formálně zpracována.

II. Připomínky a návrhy změn:

Jako hlavní připomínku ke zpracované RIA lze uplatnit **nedostatečnou práci s ekonomickými odhady přínosu daných opatření a to jak na celospolečenské úrovni, tak i vzhledem ke státnímu rozpočtu.** Nejdůležitější připomínky k jednotlivým částem RIA:

Definice problému a zhodnocení rizika

Předkladatel zmiňuje řadu důvodů, proč současné nastavené dávky není možné považovat za dostatečně flexibilní. Bohužel klíčovým vztahem mezi nastavením dávky a motivací k dřívějšímu návratu rodičů (matek) do zaměstnání se nevěnuje, resp. předkladatel neprezentuje žádný výzkum, který by se tímto klíčovým bodem zabýval. Předkladatel se také v zásadě nezabývá případným vztahem nastavení dávky a porodnosti.

Stanovení variant

Varianty jsou stanoveny do velké míry arbitrárně. Kromě nulové varianty a varianty II, která odpovídá legislativnímu návrhu, je definována varianta III, která je poměrně drobnou modifikací varianty II (zejména doplnění valorizačního mechanismu). Nejsou tak stanoveny další varianty nastavení dávky, které by mohly dále přispět k motivaci dotčených skupin k dřívějšímu vstupu do ekonomické aktivity. Například není zvažována varianta, která by maximálně podporovala vstup matek-studentek bez předchozího vlastního příjmu na trh práce (na základě preferované varianty jsou motivovány pobírat dávku tři roky).

Vyhodnocení variant

Pro vyhodnocení nákladů a přínosů by v tomto případě měla být v souladu s OBECNÝMI ZÁSADAMI PRO HODNOCENÍ DOPADŮ REGULACE (RIA) (účinnost od 3. února 2016) zvolena Analýza nákladů a přínosů (Cost-Benefit Analysis - CBA). Tento přístup by předkladateli umožnil úplněji stanovit přínosy a náklady a následně je porovnat. Mezi nejdůležitější přínosy, které předkladatel vůbec nezohledňuje, jsou přínosy z dodatečné ekonomické aktivity matek a související příjmy z daní a odvodů.

Výběr nejvhodnější varianty

Předkladatel nestanovil žádná kritéria, na základě kterých by byly varianty porovnány. Je pouze konstatováno, že na základě zhodnocení nákladů a přínosů byla zvolena varianta II. Vzhledem k absenci dostatečného posouzení přínosů (zejména dodatečné příjmy z daní a odvodů) není však zejména pro variantu III možné provést porovnání dodatečných celospolečenských nákladů a přínosů a to ani na úrovni státního rozpočtu.

Konzultace a zdroje dat

Je pouze konstatováno, že navrhované úpravy vychází z doporučení Odborné komise pro rodinnou politiku. Nejsou citovány žádné podkladové studie či výsledky širší konzultací.

Přezkum účinnosti regulace

I když předkladatel stanovil pětiletý horizont pro vyhodnocení, nestanovuje žádné měřitelné indikátory, které bude v rámci ex-post přezkumu sledovat.

Dopady na státní rozpočet

Předkladatel konstatuje, že dojde pouze k jinému časování čerpání dané dávky (celkový objem dávky na dítě zůstává v souhrnné výši 220 000 Kč). Tento časový průběh však není nijak modelován. Stejně není na číslech dokumentován vztah mezi vyplaceným rodičovským příspěvkem a (ne)vyplacenými dávkami ze systému hmotné nouze. Jak již bylo zmíněno výše, předkladatel vůbec neodhaduje předpokládaný vyšší příjem do státního rozpočtu z pojistného a daní rodičů, kteří se díky navrhovaným změnám dříve vrátí do zaměstnání.

III. Závěr:

Komise RIA zprávu podmíněně přijímá. Předkladateli doporučuje, aby zprávu RIA přepracoval dle výše uvedených připomínek a znovu ji komisi předložil.

Vypracoval: Mgr. Marek Havrda, MA, MPA, Ph.D.

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.
v.r.
předsedkyně komise